

NORGES HØYESTERETT

Den 19. mars 2014 avsa Høyesterett dom i

HR-2014-00554-A, (sak nr. 2013/1908), sivil sak, anke over dom,

CO2 Technology Centre Mongstad DA (advokat Henning M. Stephansen)

mot

Lindås kommune (advokat Henrik Moestue Bang – til prøve)

STEMMEGIVNING :

- (1) Dommer **Matheson**: Saken gjelder spørsmålet om det kan skrives ut eiendomsskatt på et anlegg som foretar CO₂-rensing av røykgass på Mongstad i Lindås kommune.
- (2) Den ankende part – CO₂ Technology Centre Mongstad DA, heretter TCM – er et selskap som er etablert for testing og forbedring av CO₂-fangsteknologier. Bakgrunnen for etableringen var Statoils søknad om konsesjon og utslippstillatelse for bygging av et gassfyrte kraftvarmeverk integrert i oljeraffineriet på Mongstad. Kraftvarmeverket skulle fyres med gass fra prosesseringsanlegget på Kollsnes og med fyringsgass som dannes i raffineringsprosessen i oljeraffineriet.
- (3) Søknaden førte til at det ble inngått en avtale mellom staten og Statoil om "Samarbeid om håndtering av CO₂ på Mongstad – ('Gjennomføringsavtalen')" der det i punkt 2 heter:

"Partene er enige om å etablere et teknologiselskap/-partnerskap ('Teknologiselskapet') som skal bygge et første fangstanlegg for CO₂ på Mongstad med kapasitet til å fange minst 100 000 tonn CO₂ pr. år ('Fangstanlegget'). Formålet med dette er todelt:

1. Identifisere, utvikle, teste og kvalifisere mulige teknologiske løsninger.

2. Redusere kostnadene og risikoen forbundet med bygging og drift av fullskala anlegg for CO₂-fangst."

- (4) Miljøverndepartementet gav 12. oktober 2006 Statoil utslippstillatelse for CO₂ til kraftvarmeverket på vilkår av at det innen utløpet av 2014 ble etablert en fullskala CO₂-håndtering av utslippene. Konsesjonen var betinget av at staten forpliktet seg til å bidra økonomisk til etablering av CO₂-håndteringen slik Gjennomføringsavtalen bestemte. Staten besluttet i 2013 ikke å realisere planene om fullskala-anlegget. TCM-anlegget for rensing av 100 000 tonn – som ble åpnet i mai 2012 samtidig med oppstarten av kraftvarmeverket – omfattes ikke av beslutningen. Avgjørelsen er derfor uten betydning for nærværende sak.
- (5) I tråd med Gjennomføringsavtalen ble det etablert et teknologiselskap for å bygge og drive et testanlegg for utvikling av teknologi for fangst av CO₂. Selskapsdeltakerne er staten v/Gassnova SF (75,12 prosent), Statoil ASA (20 prosent), AS Norske Shell (2,44 prosent) og Sasol New Energy Holdings Proprietary Ltd (2,44 prosent). I Deltakeravtalen ("Participants Agreement") som partene inngikk, er anlegget sikret drift i minimum 5 år fra testaktiviteten startet den 7. mai 2012.
- (6) Selskapets anlegg er oppført på en leiet tomt på 63 000 kvadratmeter ved raffineriet på Mongstad. Anleggsperioden strakk seg fra 2009 til 2012. Samlet byggekostnad utenom finanskostnader og operasjonelle driftskostnader i byggeperioden var ca. 5,9 milliarder kroner.
- (7) Hovedaktiviteten ved TCM er utprøving og verifikasjon av tekniske løsninger for CO₂-fangst. Teknologileverandører får gjennom tilgang til anlegget mulighet til å teste de metoder de eier og har utviklet for dette. To forskjellige teknologier ble foretrukket etter en omfattende evalueringsprosess; en prosess fra Alstom som benytter nedkjølt ammoniakk, og en prosess fra Aker Clean Carbon som benytter aminer.
- (8) I begge teknologiene foregår selve utskillingen av CO₂ gjennom kompliserte kjemiske og termiske prosesser i omfattende og høyteknologiske anlegg som er tilsluttet hjelpeinnretninger av betydelig størrelse.
- (9) Teknologileverandørene eier testresultatene, men TCM har rett til dem for egen evaluering av teknologiene.
- (10) TCM-anlegget består av følgende hovedområder og hjelpeinnretninger:
- Rørgate for mottak av røykgass.
 - Aminanlegg (for CO₂-fangst).
 - Kjølt ammoniakk-anlegg (for CO₂-fangst).
 - Anlegg for infrastruktur og hjelpesystem (system for levering av trykkluft og nitrogen, system for grunnvannskontroll, elektrisk kabling).
 - Sjøvannsystem.
 - Elektrisk fordelingsstasjon.
 - Administrasjonsbygg (kontorer, kontrollrom, verksteder, lager og laboratorium).
- (11) Det finnes ca. 4 000 målepunkter i anlegget. Prøver av væsker og gasser hentes inn fra mer enn 100 punkter i fangstprosessene. Prøvene analyseres i TCMs eget laboratorium.

- (12) I og med at anlegget ikke er et full-skala anlegg, er det ikke dimensjonert for å prosessere all røykgassen som kraftvarmeverket avgir. Den tekniske kapasiteten er fangst av 100 000 tonn CO₂.
- (13) Det finnes ikke i dag noe lagringssystem eller marked for den CO₂ som TCM fanger. Derfor blir fanget CO₂ etter hvert sluppet ut i atmosfæren.
- (14) I Lindås kommune har kommunestyret truffet vedtak om utskrivning av eiendomsskatt etter eidegdomsskatteloven § 3 bokstav c. I kommunen er det derfor bare "verk og bruk" som er gjenstand for slik beskatning. Skatten utgjør 7 promille av takstgrunnlaget.
- (15) Overtakstnemnda la i vedtak 2. desember 2010 til grunn at TCM-anlegget faller innenfor oppregningen av hva som skal regnes som "verk og bruk" etter lovens § 4 annet ledd. Etter nemndas oppfatning kan anlegget anses både som et industrielt verk, som et hjelpeanlegg til annen virksomhet og som et anlegg som hører til eller trengs til annen verksdrift. Overtakstnemnda har ved dette bygget på at TCM-anlegget er dekket av alle alternativene i § 4 annet ledd. I vedtaket ble eiendomsskatteverdien av TCM satt til 250 millioner kroner pr. 1. januar 2010. I takstnemndas senere vedtak av 25. mai 2011 ble verdien satt til 950 millioner kroner pr. 1. januar 2011. Dette siste vedtaket ble ikke påklaget. Anlegget var på taksttidspunktene fortsatt under utbygging. TCM har opplyst at det i 2013 ble taksert til ca. 4,2 milliarder kroner, men takster utført etter 2011 er stillet i bero i påvente av utfallet av saken her.
- (16) TCM har hele tiden sagt seg uenig i at anlegget kan anses som "verk og bruk" eller at det foreligger annen hjemmel for eiendomsskatt etter eidegdomsskatteloven § 4. Selskapet reiste 30. mai 2011 søksmål der vedtakene fra 2010 og 2011 ble påstått ugyldige.
- (17) Nordhordland tingrett avsa 11. april 2012 dom med slik domsslutning:
- "1. Lindås kommune ved ordføreren frifinnes.**
 - 2. Partene bærer hver sine sakskostnader."**
- (18) TCM anket til Gulating lagmannsrett, som 8. juli 2013 avsa dom med slik domsslutning:
- "1. Anken forkastes.**
 - 2. CO₂ Technology Centre Mongstad DA plikter å betale sakskostnader for lagmannsretten med kroner 366.690 – trehundreogseksstusensekshundreogtitti – til Lindås kommune v/ordføreren innen 2 – to – uker fra forkynnelse av dommen."**
- (19) TCM har anket til Høyesterett. Anken gjelder bevisbedømmelsen og rettsanvendelsen. Høyesteretts ankeutvalg tillot ved beslutning 29. november 2013 anken fremmet for så vidt gjelder rettsanvendelsen. For øvrig ble anken ikke tillatt fremmet.
- (20) Den ankende part – *CO₂ Technology Centre Mongstad DA* – har i det vesentlige gjort gjeldende:
- (21) Lovens angivelse av hva som hører til "verk og bruk" må forstås slik at det stilles et krav om produksjon av fysiske eller immaterielle produkter. Det foregår ingen slik produksjon

i anlegget. Virksomheten består i å trekke CO₂ ut av røykgassen som blir levert fra raffineriet og kraftvarmeverket på Mongstad.

- (22) Anlegget har likevel ikke til formål å fange mest mulig CO₂, men å finne ut hvordan dette kan gjøres på en mest mulig effektiv måte. Etter fangst og testing slippes fanget CO₂ ut i luften igjen. Kunnskap og know-how som opparbeides gjennom utprøvingen av fangsteknologier ved anlegget, er ikke et immaterielt produkt i lovens forstand; dette i motsetning til radiobølger, elektrisk strøm og elektroniske signaler som ble ansett som produkter i henholdsvis Rt. 1995 side 980 (Kvitsøy), Rt. 2002 side 94 (Neset) og Rt. 2006 side 813 (Canal Digital).
- (23) Loven må forstås slik at det for "verk og bruk" også stilles et krav om at virksomheten foregår i økonomisk øyemed eller har kommersiell karakter. Den fangede CO₂ er ikke kommersielt salgbar. Anlegget er ideelt begrunnet, drives med betydelig statlig bistand og har ikke avkastningsevne. Dette gjør at det ikke oppfyller kravet til kommersiell karakter som følger av rettspraksis.
- (24) Anlegget har verken fysiske eller funksjonelle likhetspunkter med den type anlegg som er oppregnet i § 4 annet ledd annet alternativ, og som i tilfellet kunne ha dannet beskatningshjemmel.
- (25) Anlegget er heller ikke noe som hører til eller trengs til driften av et annet "verk og bruk". Kraftvarmeverket på Mongstad kan drives uten forskningsanlegget ved TCM. De juridiske bånd mellom anleggene som konsesjonen etablerer på dette punktet, endrer ikke dette.
- (26) Ut fra legalitetsprinsippet må beskatningshjemmelen uansett bedømmes som for usikker til at vedtaket kan opprettholdes.
- (27) Ankende part har nedlagt slik påstand:
- "1. Eiendomsskattetakst fastsatt av overtakstnemnda i Lindås kommune den 2. desember 2010 for TCM-anlegget på Mongstad oppheves som ugyldig.**
 - 2. Eiendomsskattetakst fastsatt av takstnemnda i Lindås kommune den 25. mai 2011 for TCM-anlegget på Mongstad oppheves som ugyldig.**
 - 3. Ankende part tilkjennes fulle saksomkostninger for tingretten, lagmannsretten og Høyesterett, med tillegg av lovens morarente."**
- (28) Ankemotparten – *Lindås kommune v/ordføreren* – har i det vesentlige gjort gjeldende:
- (29) Eiendomsskatten er en objektskatt. Eiers konkrete utnyttelse av eiendommen er ikke relevant for bedømmelsen av om vi står overfor "verk og bruk". Det er anlegget som er beskatningens gjenstand, ikke selskapet som eier og driver virksomheten. Formålet med etableringen av CO₂-anlegget er etter dette uten betydning for om vi har med "verk og bruk" å gjøre.
- (30) TCM-anlegget kan eiendomsbeskattes etter alle alternativer som er regnet opp i lovens § 4 annet ledd.

- (31) Anlegget har for det første karakter av et industrielt verk. Det spiller for vurderingen ingen rolle hva som er siktemålet med anlegget så lenge det faktisk foregår en industriell prosess som er innrettet på fangst av CO₂ i industriell skala. Anleggets kapasitet på fangst av 100 000 tonn CO₂ tilfredsstiller en slik målestokk, selv om kapasiteten ikke er stor nok til å avta all røykgass fra kraftvarmeverket.
- (32) Dessuten har anlegget karakter av å være en "liknande arbeids- og driftsstad" etter annet alternativ i § 4 annet ledd annet punktum. Dette gjelder selv om TCM-anlegget ikke har noen ytre likhet med den type anlegg som er ramset opp i bestemmelsen. Av Rt. 2002 side 94 (Nesset) fremgår under henvisning til lovforarbeider at alternativet ikke sikter mot anlegg som er produktive i egentlig forstand, men som heller kan karakteriseres som hjelpeanlegg for den type virksomhet som lovens eksempler illustrerer. Sammenhengen mellom TCM-anlegget og teknologileverandørenes og eiernes generelle virksomhet gir grunnlag for å bedømme anlegget som den type hjelpeanlegg loven her tar sikte på.
- (33) TCM-anlegget har uansett en slik tilknytning til oljeraffineriet og kraftvarmeverket på Mongstad, ikke minst gjennom konsesjonsvilkåret for kraftvarmeverket, at det også faller inn under § 4 annet ledd tredje punktum om bygninger og anlegg som hører til eller trengs til driften av "verk og bruk".
- (34) Det er på skatterettens område ikke noe strengt krav til lovhjemmel. Hjemmelen for eiendomsskatt er resultat av alminnelig lovtolkning. Tolkningsresultatet er ikke i strid med legalitetsprinsippet.
- (35) Ankemotparten har nedlagt slik påstand:
1. **Anken forkastes.**
 2. **Lindås kommune tilkjennes saksomkostninger for Høyesterett."**
- (36) *Jeg er kommet til at anken ikke kan føre frem.*
- (37) Spørsmålet i saken er om TCM faller inn under definisjonen av hva som er "verk og bruk" i eiendomsskatteovens forstand. Begrepet er definert i § 4 annet ledd, annet punktum, som lyder:
- "Til verk og bruk vert m.a. rekna fabrikkar, sagbruk, møllebruk, skipsvervar, industrielle verk, og likeeins gruver, steinbrot, fiskevær, saltehus, lenser, utbygde vassfall og vassfallstykke, demningsverk, losse- og lasteplassar og liknande arbeids- og driftsstader."**
- (38) Etter tredje punktum i bestemmelsen skal bygninger og anlegg "reknast saman med verket eller bruket når dei høyrer til eller trengst til verksdrifta". Etter dette alternativet vil også hjelpeanlegg til "verk og bruk" være eiendomsskattepliktig. Jeg kommer tilbake til dette alternativet avslutningsvis i min gjennomgang.
- (39) Høyesterett har i flere avgjørelser redegjort detaljert for lovhistorien og for elementer av betydning for lovtolkningen, jf. særlig Rt. 1995 side 980 (Kvitsøy) på side 983 flg. og Rt. 1998 side 1756 (Sandtak) på side 1761 flg. Disse redegjørelsene er også av interesse for avgjørelsen av saken her. Jeg skal derfor – ut over de henvisninger jeg allerede har gitt – gjengi noen hovedpunkter fra gjennomgangen i tidligere dommer og foreta enkelte suppleringer.

- (40) Dagens bestemmelse om "verk og bruk" har sin opprinnelse i lov om landkommunenes skattevæsen fra 1882 der § 14 første ledd bokstav b bestemte at eiendomsskatt skulle utlignes "paa Verker ... og andre industrielle Anlæg".
- (41) I forarbeidene til 1882-loven heter det at "de 'Næringsdrifter' udenfor Jordbruget, der ere stedbundne og derfor ved sin Virksomhed stifter Fordringer til Kommunerne i forskjellige Retninger" også burde betale eiendomsskatt på linje med hva som gjaldt for matrikulert grunn, jf. Indst. O. I fra 1877 på side 23. Ettersom annen jordeiendom ifølge innstillingen svarte "Særskat paa Matrikulen" var synspunktet at virksomheter med fast driftssted som ved sin virksomhet stilte ulike typer krav til kommunene, også skulle betale slik skatt.
- (42) Bestemmelsen ble i 1911 avløst av skattelov for landet der eiendomsskatt etter § 8 første ledd bokstav b kunne utlignes "paa verker og bruk ... og andre industrielle anlæg, saavel som gruber ... og lignende arbeids- og driftsanlæg".
- (43) I forarbeidene til 1911-loven videreføres den begrunnelse som var gitt i 1877 for den skattemessige behandlingen av industrieiendom, jf. Indst. O. VI (1911) der det på side 6 heter:
- "Det er derfor alene nyttehensynet som kan retfærdiggjøre den kunstige matrikel – den store nytte, de industrielle anlæg har av herredets veier og offentlige foranstaltninger, som de øvrige faste eiendomme i distriktet bidrar til ved den paa jordmatrikelen lagte skat."**
- (44) Som jeg skal komme tilbake til, viser uttalelsen at noe av begrunnelsen for eiendomsskatt på industrianlegg har vært det bidrag slik skatt kan gi til finansieringen av det som i dag vil bli betegnet som kommunal infrastruktur, og som industrieiendom har stor nytte av.
- (45) Beskatningshjemmelen i den gjeldende eiedomsskatteloven § 4 annet ledd annet punktum har langt på vei samme ordlyd som 1911-loven. Om denne parallellen uttaler Høyesterett i Rt. 1998 side 1756 på side 1762:
- "Det fremgår av forarbeidene til loven at bestemmelsen 'svarer til' den tidligere § 8 første ledd bokstav b i landsskatteloven, jf Ot.prp. nr. 44 (1974-75) side 12. Det var ikke meningen å endre innholdet av betegnelsen 'verk og bruk' ved loven av 1975. På den bakgrunn skulle forarbeider til den tidligere § 8 første ledd bokstav b og administrativ praksis og rettspraksis vedrørende denne bestemmelse ha betydning for forståelsen av den gjeldende § 4 annet ledd."**
- (46) Forarbeider til de tidligere lovene om eiendomsskatt er altså fortsatt av betydning for tolkningen av beskatningshjemmelen i eiedomsskatteloven § 4 annet ledd.
- (47) Jeg går så over til spørsmålet om TCM er omfattet av lovens definisjon av "verk og bruk". I den oppregningen som bestemmelsen inneholder, er blant annet "industrielle verk" nevnt.
- (48) Det kan etter min oppfatning ikke være tvilsomt at TCM-anlegget i utgangspunktet må anses som et industrielt verk. Departementets opplysning i St.prp. nr. 38 (2008-2009) på side 1 om at "[a]nlegget som planlegges er et stort og komplisert industrianlegg hvor investeringsgrunnlaget er omfattende" illustrerer dette. Som lagmannsretten har angitt i sin dom, fremstår anlegget i det ytre "fysisk og teknisk som et stort komplisert industrielt

byggverk" med "omfattende infrastruktur for å koble avgasskilder, energi- og vannkilder til fangstanlegget". Partenes felles redegjørelse for Høyesterett om de kompliserte industrielle prosessene som utføres i anlegget for fangst av CO₂, gir også et viktig bidrag for bedømmelsen. Redegjørelsen gir etter mitt syn en entydig bekreftelse på det lagmannsretten la til grunn om at virksomheten ved anlegget er av industriell karakter. Vi har her derfor – i alle fall i utgangspunktet – med et industrielt verk å gjøre.

- (49) Spørsmålet er imidlertid om anlegget også må ha andre kjennemerker for å kunne være et slikt verk i lovens forstand. TCM gjør, som allerede nevnt, gjeldende at det for "verk og bruk" også kreves at det ved anlegget foregår produksjon og at denne skjer i økonomisk øyemed eller er av kommersiell karakter.
- (50) Jeg ser først på spørsmålet om karakteristikken "industrielle verk" krever at det foregår produksjon ved anlegget.
- (51) I forarbeidene til loven – nærmere bestemt Innstilling fra skattelovkomiteen av 1899, utgitt i 1904 – heter det at det er eiendommens "iboende produktionsmulighed" og ikke produktet selv eller eiendommens driftsavkastning som begrunner beskatningen. Videre heter det:

"Uanseet eierens person og økonomiske forhold er selvfølgelig denne skattegrund lige godt tilstede. Som den landets jord naturlig iboende evne og i virkeligheden den vigtigste faktor for samfundets økonomiske velfærd maa produktionsmuligheden erkjendes at være en legitim beskatningsgrund i alle tilfælde, hvor kravet paa eiendomsskat begrænses til at gjælde alene udgifterne til de foranstaltninger, som bidrager til særlig at udvikle og øge værdien af eiendommens evne til at være grundlaget for erverv og produktion."

- (52) Komiteen uttaler i den forbindelse at eiendommens produksjonsevne like mye kan være et resultat av kommunens investeringer i veier og jernbane, som et resultat av "eiendommens udrustning fra naturens haand".
- (53) Høyesterett hadde allerede i Rt. 1890 side 270 (Modum Bad) – uttalt at man med det daværende begrepet "andre industrielle Anlæg" tok sikte på anlegg som "har til Hensigt Produktion eller Forædling af matrielle Gjenstande eller at bevirke eller bidrage til, at saadanne kunne komme til Nytte eller blive værdifulde".
- (54) I en senere avgjørelse i Rt. 1925 side 786 (Hydro) ble et forsøkslaboratorium for Norsk Hydro ikke ansett eiendomsskattepliktig som "verk og bruk", blant annet fordi det ikke foregikk noen "selvstendig produksjon" ved laboratoriet.
- (55) Hvorvidt det for "verk og bruk" gjelder et krav om produksjon stod sentralt i Rt. 1995 side 980 (Kvitsøy) der det var spørsmål om et radiosenderanlegg kunne anses som et industrielt verk. Førstvoterende uttalte med tilslutning fra rettens flertall, på side 985-986 at det er klart at det i betegnelsen "industrielle verk" ligger en forutsetning om at det skal drives produksjon på stedet. I votumet heter det imidlertid at Modum Bad-dommen ikke kan oppfattes slik at det kreves fremstilling av fysiske gjenstander. Om dette uttales:

"Det er naturlig at man den gang – dommen knytter seg til landsskatteloven av 1882 – hadde produksjon av fysiske ting i tankene; dette kan ikke uten videre være avgjørende i dag, med de omfattende teknologiske endringer som har funnet sted. Det må videre sees hen til at man ved formuleringen av § 8 b i loven av 1911 tok med kraftanlegg og

elektrisitetsverker som eksempler på industrielle anlegg og derved markerte at også anlegg for fremstilling av annet enn fysiske produkter i tradisjonell mening skulle regnes som verk og bruk."

- (56) Hovedsynspunktene i Kvitsøydommen er opprettholdt og gjentatt av førstvoterende i Rt. 2002 side 94 (Neset), der det på side 99–100 heter:
- "Som det er redegjort nærmere for i Kvitsøy-dommen, må det videre være på det rene at uttrykket 'industrielle verk' ikke bare omfatter bedrifter som driver mekanisk virksomhet med sikte på fremstilling av fysiske gjenstander; at produktene også kan være immaterielle, fremgår blant annet av at kraftanlegg og elektrisitetsverk har vært tatt med i lovteksten i landsskatteloven fra 1911."**
- (57) Tilføyelsen om kraftanlegg, elektrisitetsverk og fordelingsanlegg hadde falt ut i 1975-loven uten noen begrunnelse i forarbeidene. Det er imidlertid ikke tvil om at slike anlegg kan eiendomsbeskattes, jf. Rt. 2002 side 94 (Neset) side 101 med videre henvisninger. Det er også på det rene at denne tilføyelsen i sin tid ble tatt med i oppregningen i 1911-loven fordi man ville markere at også anlegg for fremstilling av annet enn fysiske produkter i tradisjonell mening skulle kunne regnes som "verk og bruk".
- (58) I forlengelsen av det jeg nå har trukket frem, må nevnes at Høyesterett i Rt. 1932 side 1125 (Statens Kornmagasin) ikke synes å ha vært fremmed for at rene bearbeidelser som ikke leder til fremstilling av noe nytt produkt, kan anses som produksjon. I saken hadde herredsretten kommet til at rensing og tørring av korn forut for lagring i en kornsilo var "en produktiv virksomhet" og at anlegget derfor falt inn under den daværende betegnelsen "verker og bruk". Høyesterett sa seg enig i resultatet og viste til herredsrettens begrunnelse, men uttalte samtidig at kornmagasinet måtte betraktes som et "lignende arbeids- eller driftsanlegg". Etter min oppfatning kan dette skiftet i subsumsjon imidlertid ikke forstås som at Høyesterett mente bearbeidelse ikke er en produktiv virksomhet som bringer anlegget inn under bestemmelsen.
- (59) De rettskilder jeg nå har gjennomgått, tilsier etter mitt syn at prosessene ved TCM-anlegget er en type produksjon som gjør verket til et industrielt verk i lovens forstand. Rent teknisk fanges CO₂ ved rensing av røykgass fra kraftvarmeverket der det for resultatet gjøres bruk av tilsatsstoffer og kompliserte kjemiske og termiske prosesser. Etter dagens språkbruk og tekniske forståelse må slik prosessering også kunne betegnes som produksjon. Det kan ikke være avgjørende at fanget CO₂ – slik jeg forstår prosessen – bare har sin form i et øyeblikk fordi det i dag ikke er utviklet tilstrekkelige teknologier for bearbeidelse og lagring og man derfor må slippe fangsten ut i atmosfæren.
- (60) Jeg går så over til spørsmålet om loven må forstås slik at bare anlegg som driver produksjon i økonomisk øyemed eller har kommersiell karakter, kan anses som industrielle verk. I Rt. 1925 side 786 (Hydro) hadde Høyesterett ved bedømmelsen trukket frem at det ikke foregikk noen produksjon "eller anden selvstendig intægtsbringende virksomhet" ved det aktuelle forskningslaboratoriet. I Rt. 1995 side 980 (Kvitsøy) synes denne påpekningen å være forstått som et argument mot eiendomsbeskatning. Førstvoterende uttalte imidlertid på side 986-987 at han fant det uklart og tvilsomt hvorvidt det gjelder et vilkår om "økonomisk øyemed" og hva dette i tilfellet innebærer, men at virksomheten ved Kvitsøysenderen "iallfall ikke har et kommersielt øyemed".

- (61) I senere avgjørelser diskuteres hvorvidt anlegget har et "kommersielt preg". Dette synes å ha sammenheng med at det i Rt. 2002 side 94 (Neset) oppstod behov for å avgjøre om et telenettanlegg kunne vurderes annerledes enn et radiosenderanlegg, som etter Rt. 1995 side 980 (Kvitsøy) altså ikke hadde et slikt preg.
- (62) Høyesteretts flertall besvarte dette bekreftende. Ved siden av en påvisning av at anleggene var teknisk forskjellige, kom man til at et telenettanlegg hadde et fremtredende kommersielt preg. I dommen heter det om dette på side 101:
- "I Kvitsøy-dommen er den nærmere drøftelsen foretatt i forhold til alternativet industrielle verk. Jeg ser imidlertid det andre alternativet i § 4 annet ledd annet punktum som det mest relevante når det gjelder telenettet. Om dette alternativet heter det i Kvitsøy-dommen bare at '[e]n kringkastingssender har ingen likheter med slike 'arbeids- og driftsstader' som er særskilt nevnt i annen del av oppregningen'. Utsagnet er ikke begrunnet. En mulig begrunnelse er at kringkastingssenderen ikke bidrar til noen verdiøkning av næringslivets produkter. Her står i tilfelle telenettet etter mitt syn i en helt annen stilling - det som skjer i det moderne telenettet, må sees som en innsatsfaktor av stor betydning for annen næringsvirksomhet. Det kommersielle preget er fremtredende."**
- (63) Før jeg går nærmere inn på hva som kan trekkes ut av Neset-dommen på dette punktet, tilføyer jeg at Høyesterett i Rt. 2006 side 813 (Canal Digital) kom til at de samme omstendigheter som førte til skatteplikt for et telenettanlegg, også måtte gjøre det for kabelfjernsynsanlegg, jf. avsnitt 34. Dommen gir derfor – ut over en indirekte bekreftelse av vurderingene i Nesetdommen – ikke noe selvstendig bidrag til forståelsen av hva som er "verk og bruk". Jeg nevner også at begge dommene har direkte anknypning til annet alternativ i § 4 annet ledd om "liknande arbeids- og driftsstader". Det må imidlertid være klart at det spørsmålet som her diskuteres, har betydning for begge beskatningsalternativene i bestemmelsen.
- (64) Jeg skal så se nærmere på hvilken rettstilstand som etter Rt. 2002 side 94 (Neset) må legges til grunn på dette punktet.
- (65) Kriteriene "i økonomisk øyemed" eller "kommersielt preg" som har vært diskutert i rettspraksis siden Rt. 1995 side 980 (Kvitsøy), må betraktes som uttrykk for en og samme spørsmålsstilling – nemlig om eiendomsskatten må reserveres anlegg som skaper økonomiske verdier. Etter min oppfatning kan det ikke legges til grunn at Nesetdommen oppstiller et slikt vilkår. Det er for meg mest nærliggende å forstå avgjørelsen på samme måte som uttalelsen i Rt. 1925 side 786 (Hydro) ble oppfattet i Kvitsøydommen, nemlig at verdiskapning er et argument – men ikke et vilkår – for at man står overfor et verk i eiendomsskattelovens forstand. Grunnleggende for mitt syn er at begrunnelsen for innføringen av eiendomsskatt på industrieiendom etter forarbeidene – som jeg tidligere har redegjort for – var at man ville beskatte den nytten industrielle anlegg har av offentlig infrastruktur. Et anlegg som forestår produksjon har slik nytte uavhengig av om det skaper økonomiske verdier eller ikke.
- (66) Jeg finner med dette utgangspunktet for hva som skal til for at vi har med "verk og bruk" å gjøre i lovens forstand, likevel grunn til å peke på at TCM-anlegget ikke bare har en miljøpolitisk, men også en kommersiell begrunnelse. De betydelige investeringsbeslutninger som er truffet, medfører at verket må vurderes ut fra en målsetting om å skape økonomiske verdier. Dette gjelder selv om selskapet ikke har inntekter av den produksjonen som foregår i dag og heller ikke vil få det på lang tid.

Anlegget må her ses i lys av de erklæringer partene har gitt i fortalen til Deltakeravtalen og som forklarer dets karakter. Der heter det blant annet at

"the Participants recognise that CO₂ capture technologies will be of significant importance for the use of fossil fuels in the future, i.e. offshore production of oil and gas, power production based on coal and/or oil and gas in the future"

(67) og videre at

"the Participants are potential customers for, and users of, CO₂-capture technologies, and have mutual interest in the development for technologies for CO₂-capture."

(68) For deltakerne skal anlegget altså bidra til å løse et påtrengende kommersielt problem og må i så måte sies å være etablert for å skape økonomiske verdier.

(69) TCMs anførsel om at anleggets karakter av forskningsanlegg er til hinder for å bedømme det som et industrielt verk i eiendomsskattelovens forstand, kan etter dette ikke føre frem.

(70) Jeg kan på bakgrunn av mitt tolkningsresultatet ikke se at det er behov for å vurdere om anlegget også ville falle inn under annet alternativ i § 4 annet ledd annet punktum om "liknande arbeids- og driftstader". Det er av samme grunn heller ikke behov for å gå inn på spørsmålet om anlegget også omfattes av tredje punktum om anlegg som "hører til eller trengst til verksdrifta".

(71) Tolkningen av beskatningshjemmelen reiser etter min oppfatning ikke slik tvil at det er nødvendig å gå inn på spørsmålet om legalitetsprinsippet utgjør noen skranke for det resultat jeg er kommet til.

(72) Lindås kommune har etter dette vunnet saken fullstendig og skal tilkjennes sakskostnader. Det er ikke aktuelt å anvende noen av unntaksbestemmelsene i tvisteloven § 20-2 tredje ledd. Kostnader er krevd erstattet med 449 925 kroner. Jeg legger oppgaven til grunn.

(73) Jeg stemmer for denne

D O M :

1. Anken forkastes.
2. I sakskostnader for Høyesterett betaler CO₂ Technologies Centre Mongstad DA til Lindås kommune 449 925 – firehundreogførtinitusennihundreogtjuefem – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne dom.

(74) Kst. dommer **Sæbø**: Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.

(75) Dommer **Falkanger**: Likeså.

(76) Dommer **Endresen**: Likeså.

(77) Dommar **Utgård**: Det same.

(78) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

1. Anken forkastes.
2. I sakskostnader for Høyesterett betaler CO₂ Technologies Centre Mongstad DA til Lindås kommune 449 925 – firehundreogførtinitusennihundreogtjuefem – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne dom.

Riktig utskrift bekreftes: